

'Quickscan natuurtoets nieuw landgoed Aa Vonders'

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan natuurtoets nieuw landgoed Aa Vonders'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09442

Status: Conceptrapport

Datum: 17 maart 2010

Auteur: M. A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: M. (Marco) van der Sluis

Eindredactie: I. (Iwan) Veeman & M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: de heer F. Hartman

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2010). 'Quickscan natuurtoets nieuw landgoed Aa Vonders'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-442. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode.....	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels.....	6
3.5	Amfibieën.....	7
3.6	Vissen.....	8
3.7	Dagvlinders.....	8
3.8	Overige soorten	8
4	Geraadpleegde bronnen.....	9

Bijlage

I	Inrichtingsplan
II	Wettelijk kader

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de heer F. Hartman heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de geplande aanleg van een nieuw landgoed in Volthe. De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet in conflict zijn met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000 - gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Het gebied is gelegen in de Ecologische Hoofdstructuur. De aard van de plannen (realisatie van een landgoed) leidt naar verwachting niet tot een negatief effect op het functioneren van de EHS. De voorgestelde plannen met aanleg van bos, singels en poelen kunnen zelfs een positieve bijdrage aan de EHS leveren.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat uit een kleinschalig landschap. Bestaande landschapselementen worden niet aangetast. Er worden en zijn nieuwe elementen aangelegd (singels, houtwallen, boomgaard, bos en poelen). Op een perceel grasland wordt nieuwe bebouwing gerealiseerd. De Linderbeek krijgt haar oude loop terug. De beekverlegging wordt uitgevoerd in opdracht van het waterschap. Dit is niet bij het onderzoek betrokken.

Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In het plangebied zijn geen beschermde planten aangetroffen of te verwachten;
- In de aanwezige bomen in de houtsingels en het aangrenzende deel van het boscomplex zijn geen potentieel geschikte vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. De voorgenomen plannen hebben geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van middelhoog en strikt beschermde zoogdieren aangetroffen. Er zijn wel vraatsporen aangetroffen van Eekhoorn. De soort gebruikt het plangebied als foerageergebied;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten te verwachten;
- Er zijn geen territoria aanwezig van broedvogels met jaarrond beschermde nesten (bijvoorbeeld Buizerd en Sperwer);
- Het plangebied is geschikt als broedgebied voor algemene vogelsoorten van bos en struweel;
- Voortplanting en overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander is in het plangebied te verwachten;
- Het middelhoog beschermde Bempje is in de nabijgelegen Voltherbeek bekend en kan mogelijk in de Linderbeek voorkomen.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Gezien de mogelijke aanwezigheid van de middelhoog beschermde vissoort Bempje in de Linderbeek dienen werkzaamheden in het watermilieu uitgevoerd te worden middels het werken middels de gedragscode van Unie van Waterschappen. Diverse mitigerende maatregelen zullen voor Bempje van toepassing zijn;
- De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben op overige middelhoog en strikt beschermde soorten en vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Als in de periode tussen half juli en half november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. De Houtduif kan broeden tot half november;
- Het verdient aanbeveling om werkzaamheden aan watergangen - vanuit het oogpunt van amfibieën - bij voorkeur buiten de periode van maart tot en met 15 augustus uit te voeren. De minst schadelijke periode is september-oktober. Ook in de overwinteringsperiode (half november - februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van de heer F. Hartman heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de geplande aanleg van een nieuw landgoed in Volthe.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van een herziening van het bestemmingsplan, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Het plangebied bestaat uit een kleinschalig landschap, gelegen tussen Volthe en het landgoed Singraven bij Denekamp in de omgeving van de Linderdijk en de Vogelpoelweg (zie figuur 1). De thans aanwezige bebouwing valt buiten het plangebied en blijft gehandhaafd. Bestaande landschapselementen worden grotendeels niet aangetast, behalve op de plaats waar het landhuis zal worden gebouwd. Nieuwe lijnvormige elementen zijn al aangelegd. Aanplant van het bosgedeelte in het zuiden moet nog plaatsvinden. Tevens worden er nog poelen gegraven. Op een perceel grasland wordt het nieuwe landhuis gerealiseerd. Om deze te bebouwen te bereiken is de aanleg van een toegangsweg door een bos en het verwijderen van een deel van een houtwal noodzakelijk. De Linderbeek krijgt haar oude loop terug. De aanleg van de nieuwe loop en demping van de huidige loop wordt uitgevoerd door het waterschap. Dit is niet bij het onderzoek betrokken (zie bijlage I).

Figuur 1: Kaart met de situering van het plangebied (rood omlijnd). Bron Topografische Dienst, Emmen.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één veldbezoek op 25 februari 2010 en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen).

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep van het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassingsmaatregelen) en compenserende maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn opgenomen;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten (Ministerie van LNV 2009).

Natura 2000-gebied 'Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek' ligt op een afstand van circa één kilometer van het plangebied. Dit gebied is aangemeld als Habitatrichtlijngebied. Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek zijn drie loofbosgebieden in Twente. Door de plaatselijke aanwezigheid van kalkrijke leem in de ondergrond en door het waterregime zijn dit vanouds zeer soortenrijke gebieden. Achter de Voort bestaat uit twee deelgebieden. Het Loomanskamp is een Eiken-haagbeukenbos en Vogelkers-essenbos, Asbroek is een natter bos met tussenliggende graslandjes en enkele poelen. Agelerbroek is een Elzenbroekbos met daarin enkele graslandjes, moerassen en een voormalige eendenkooi. Voltherbroek bevat een uitgestrekt moerasbos (Elzenbroekbos) en vochtige graslanden (Ministerie van LNV 2009).

Binnen het Natura 2000-gebied 'Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek' zijn voor verschillende habitattypen en -soorten instandhoudingdoelstellingen opgesteld (tabel 1).

Tabel 1. Habitattypen en soorten waarvoor 'Achter de Voort, Agelerbroek en Voltherbroek' is aangewezen en aangemeld (Ministerie van LNV 2009).

Habitattypen en -soorten	
Code	Habitatype
H6410	Blauwgraslanden
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)
H91E0C	Vochtige alluviale bossen
H1016	Zeggekorfslak
H1166	Kamsalamander

Het in het zuidoostelijk deel van het plangebied gelegen bosje vertoont kenmerken van een Eiken-haagbeukenbos. De overige in tabel 1 genoemde habitattypen en -soorten zijn niet aanwezig in het plangebied.

Externe effecten zoals een verandering van hydrologie of vermesting zijn binnen het Natura 2000-gebied niet aan de orde.

Beschermde Natuurmonumenten

Het dichtst bij het plangebied gelegen Beschermd Natuurmonument is 'Snoeiijksbeek', gelegen op een afstand van meer dan 10 kilometer. Dit bestaat uit een brongebied en bovenloop van een beekdal, die zijn omgeven door broekbos. Negatieve effecten op Beschermde Natuurmonumenten zijn gezien de tussenliggende afstand en aard van de ingreep niet te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) opgesteld en zijn ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebied aangewezen.

De EHS kent een specifieke bescherming. Ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden ervan aantasten worden niet toegestaan (het 'Nee, tenzij regime'). Zowel ingrepen in bossen en natuurgebieden als ingrepen in de omgeving van deze gebieden dienen beoordeeld te worden op mogelijke schadelijke effecten.

Volgens de kaarten in de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel maakt het plangebied onderdeel uit van de EHS. De aard van de plannen (realisatie van een landgoed) leidt naar verwachting niet tot een netto negatief effect op het functioneren van de EHS. De voorgestelde plannen met aanleg van bos, singels en poelen kunnen zelfs een positieve bijdrage aan de EHS leveren.

Overige natuurwaarden

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied met specifieke natuurwaarden buiten de EHS, zoals ganzenfoerageer- en weidevogelgebied (Omgevingsvisie Overijssel 2009). Er is geen invloed op specifieke natuurwaarden buiten de EHS te verwachten.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 25 februari 2010 is een veldbezoek aan het plangebied en de directe omgeving gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3) en bedreigde (Rode Lijst) soorten. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 'Geraadpleegde bronnen') en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortgroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage II.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat uit intensief grasland, akker, houtwallen, kwelsloten en bossen. Het grasland is begroeid met voornamelijk Engels raaigras, Vogelmuur en Gestreepte witbol. De houtsingels zijn floristisch gezien interessanter onder andere met oude eiken, Hazelaar en Klimop. Er komen verschillende bostypen voor binnen het plangebied. Het bos langs de Linderdijk, met ondergroei van Pijpenstrootje, bestaat uit oud Zomereiken-Berkenbos met Zomereik, Ruwe berk, Wilde kamperfoelie en Klimop en een gedeelte jong bos op oude bosbodem met Zomereik, Zachte berk, Wilde kamperfoelie en Amerikaanse vogelkers. Het driehoekige bos in de zuidoosthoek van het plangebied is waardevol Eiken-haagbeukenbos met Zoete kers, zomereik, Zwarte els, Hazelaar, Klimop, Robertskruid, Grote muur en Speenkruid. Mogelijk staan in de kruidlaag meer voorjaarsbloeiërs. Deze waren ten tijde van de inventarisatie nog niet zichtbaar. Het gebied wordt doorsneden door enkele kwelsloten. Deze sloten en de aangrenzende beek hebben een vegetatie kenmerkend voor voedselrijke situaties.

Volgens gegevens van het Natuurloket (2 maart 2010) zijn er vier middelhoog beschermde soorten en tien Rode Lijstsoorten bekend uit het goed onderzochte kilometerhok X261/Y488. In het andere slecht onderzochte kilometerhok (X262/Y488) komen één middelhoog beschermde en twee Rode Lijstsoorten voor.

Er zijn geen beschermde planten of soorten van de Rode lijst in het plangebied aanwezig of te verwachten. Middelhoog beschermde planten en Rode lijstsoorten zijn wel aanwezig en te verwachten in de vennen en heidevelden in de omgeving van het plangebied (onder andere Kleine zonnedauw en Wilde gagel).

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Het is belangrijk om voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen duidelijkheid te hebben over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn en zodoende strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden en dat in geval van onvermijdelijke schade ontheffing aangevraagd moet worden bij het ministerie van LNV. Daarnaast kunnen er mitigerende of compenserende eisen gesteld worden aan de uitvoering van de plannen.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders, etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. In de bomen in de

bossen in het plangebied zijn geen ruimten/holten aangetroffen die in gebruik kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezige bebouwing (erve Damhuis) blijft gehandhaafd.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De bosranden en singels binnen het plangebied dienen mogelijk als vliegroute en foerageergebied voor bijvoorbeeld Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis. Als gevolg van de plannen blijven bossen en lijnvormige elementen gehandhaafd en wordt het bosareaal juist uitgebreid. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat de migratiemogelijkheden van vleermuizen worden geschaad.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is in deze situatie niet het geval, omdat het plangebied gezien de geringe omvang en de terreingesteldheid niet onmisbaar is. In de toekomstige situatie zal het plangebied meer geschikt worden als foerageergebied voor vleermuizen door de reeds aangelegde en aan te leggen beplanting.

Overige zoogdieren

Eekhoorn

Het plangebied is gecontroleerd op verblijfplaatsen van de middelhoog beschermde Eekhoorn (FFW tabel 2). Er zijn vraatsporen gevonden die duiden op de aanwezigheid van deze soort. Er komen echter geen eekhoornnesten voor. Het bosareaal blijft gehandhaafd en wordt volgens de plannen uitgebreid, waardoor er geen schade optreedt aan Eekhoorn.

Overige juridisch zwaarder beschermde zoogdieren

In het plangebied zijn in het geheel geen aanwijzingen gevonden die duiden op terreingebruik door juridisch zwaarder beschermde zoogdieren als Steenmarter, Boomarter, Das, Veldspitsmuis en Waterspitsmuis. De voorgenomen plannen hebben dan ook geen negatief effect op dergelijke soorten.

Laag beschermde zoogdieren

Binnen het plangebied is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten aanwezig of te verwachten, namelijk Bosspitsmuis spec., Rosse woelmuis, Egel, Ree, Mol, Vos, Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis, Haas en Konijn. Overigens geldt voor genoemde laag beschermde soorten in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

3.4 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek (buiten het broedseizoen van de meeste soorten) in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Door recente veranderingen binnen de Flora- en faunawet is er een aangepaste lijst met vogelsoorten waarvan de nesten en hun functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van broedvogels als uilen en roofvogels, maar ook de Huismus staat op de aangepaste lijst (Dienst Regelingen 2009). Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van soorten die genoemd worden in deze nieuwe lijst. Er zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen aangetroffen binnen of in de directe omgeving van het plangebied. Het plangebied wordt zeer waarschijnlijk wel als foerageergebied gebruikt door verschillende vogelsoorten met jaarrond beschermde

nesten (bijvoorbeeld Buizerd en Sperwer). Het plangebied behoudt deze functie ook na de geplande herinrichting.

Overige soorten

Het plangebied is geschikt als broedgebied voor algemene vogelsoorten van bossen en kleinschalig landschap. Houtduif, Zwartkop, Heggenmus, Winterkoning, Merel, Zanglijster, Tuinfluiter, Grote bonte specht, Boomkruiper, Staartmees, Koolmees, Pimpelmees, Tjiftjaf, Roodborst, Zwarte kraai, Goudvink en Vink worden in het gebied verwacht.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Wanneer in de periode tussen half juli en half november gestart wordt met de werkzaamheden is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot half november.

3.5 Amfibieën

Juridisch zwaarder beschermde soorten

Volgens het Natuurloket komen er in de kilometerhokken waarbinnen het plangebied ligt, maximaal vier strikt beschermde amfibieën (FFW tabel 3) voor, die ook gemeld zijn als Habitatrichtlijnsoort en Rode lijstsoort. Het betreft vrijwel zeker Boomkikker, Heikikker, Poelkikker en Kamsalamander. Er zijn waarnemingen van deze soorten bekend uit de directe omgeving van het plangebied. Op enige tientallen meters afstand van het plangebied zijn de dichtstbijzijnde voortplantingsplaatsen van Boomkikker, Poelkikker, Heikikker en Kamsalamander aanwezig (Halfwerk & Honingh 1994). Ten tijde van het veldonderzoek waren hier vanwege het vroege tijdstip in het jaar en het koude weer nog geen amfibieën waarneembaar.

Boomkikkers overwinteren op het land op vorstvrije plekken meestal onder de grond, zoals in natuurlijke holtes, spleten, maar ook in kelders; ze kunnen enige graden vorst overleven (Stumpel 1990). Poelkikkers, Heikikkers en Kamsalamanders overwinteren voor een belangrijk deel op het land in ruigtes en in de strooisellaag van struwelen en bossen. Geschikt overwinteringsbiotoop is in de directe omgeving van de voortplantingslocaties aanwezig in de vorm van struwelen en kleine bosjes met strooisellaag. Geschikte overwinteringslocaties binnen het plangebied waar werkzaamheden zijn gepland, liggen op dermate grote afstand (ca. 500 meter) dat overwintering van Boomkikker, Poelkikker, Heikikker en Kamsalamander niet te verwachten is.

Algemene soorten

In het plangebied is in de kwel sloten en de beek permanent oppervlaktewater aanwezig. Voortplanting van algemene laag beschermde Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (FFW tabel 1) kan hier op luwe, warme plaatsen, beperkt plaatsvinden. De strooisellaag en begroeiing binnen het plangebied zijn geschikt als overwinteringsbiotoop voor deze soorten.

Overigens geldt voor tabel 1-soorten in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

Effecten

Het verdient aanbeveling om bij werkzaamheden rekening te houden met aanwezige amfibieën. Werkzaamheden aan watergangen dienen - vanuit het oogpunt van amfibieën - bij voorkeur buiten de periode van maart tot en met 15 augustus plaats te vinden. De minst schadelijke periode is september-oktober. Gedurende de voortplantingsperiode, die zich volledig afspeelt in het water, zijn amfibieën kwetsbaar. Er zijn dan eisnoeren, eiklommen en

larven aanwezig.

Ook in de overwinteringsperiode (half november - februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar. De dieren zijn dan immobiel en dus niet in staat om te vluchten. De amfibieënsoorten Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander overwinteren over het algemeen op het land.

3.6 Vissen

Bermpje

Er is een waarneming bekend van het middelhoog beschermde Bermpje (FFW tabel 2) uit de Voltherbeek ten westen van het plangebied. Het is te verwachten dat deze vissoort ook in de Linderbeek aanwezig is. Deze beek stroomt langs en door het plangebied en zal door het waterschap weer in de oorspronkelijke bedding worden geleid. Door deze werkzaamheden kunnen er negatieve effecten optreden op individuen en het leefgebied van Bermpje.

Binnen de eind augustus 2009 opgestelde 'Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet' is het - bij de aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten zoals Bermpje - noodzakelijk te werken onder bepaalde voorwaarden. Hierbij kan worden gewerkt volgens de gedragscode van de Unie van Waterschappen¹. Ten aanzien van Bermpje zullen mitigerende maatregelen moeten worden toegepast.

De gunstige staat van instandhouding voor Bermpje zal niet in gevaar komen, aangezien de soorten in de regio meer voorkomt (bron: www.waarneming.nl; Crombaghs *et al.* (2002) en www.ravon.nl) en schadebeperkende maatregelen worden getroffen. Daarnaast ontstaat na verlegging van het beektraject weer nieuw geschikt leefgebied waardoor het oppervlak geschikt leefgebied gelijk blijft.

Overige soorten

Overige beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen en worden met name op basis van het veldonderzoek ook niet verwacht.

3.7 Dagvlinders

Volgens het Natuurloket komen er binnen het kilometerhok X261/Y488 één en in het kilometerhok X262/Y488 twee dagvlindersoorten voor van de Rode Lijst. Uit recente verspreidingskaarten (www.vlindernet.nl) blijkt dat vier soorten in de omgeving van het plangebied zijn waargenomen. Het betreft Kleine parelmoervlinder, Heivlinder, Bruine vuurvlinder en Kleine ijsvogelvlinder. Deze soorten stellen specifieke eisen aan hun biotoop dat bestaat uit open heideterreinen en vochtige bossen en structuurrijke bosranden. Binnen het plangebied is mogelijk alleen biotoop aanwezig voor Kleine ijsvogelvlinder, in de vorm van het bos langs de Linderdijk. Overige beschermde of Rode lijstsoorten zijn niet te verwachten in het plangebied.

3.8 Overige soorten

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden dat geen reptielen of beschermde of bedreigde ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

¹ Op 29 oktober jl. heeft de Rechtbank Arnhem verklaard dat de gedragscode van de Unie van Waterschappen in strijd is met de huidige regelgeving. Dit besluit is nog niet definitief, maar het is wel van belang de ontwikkelingen hieromtrent in de gaten te houden.

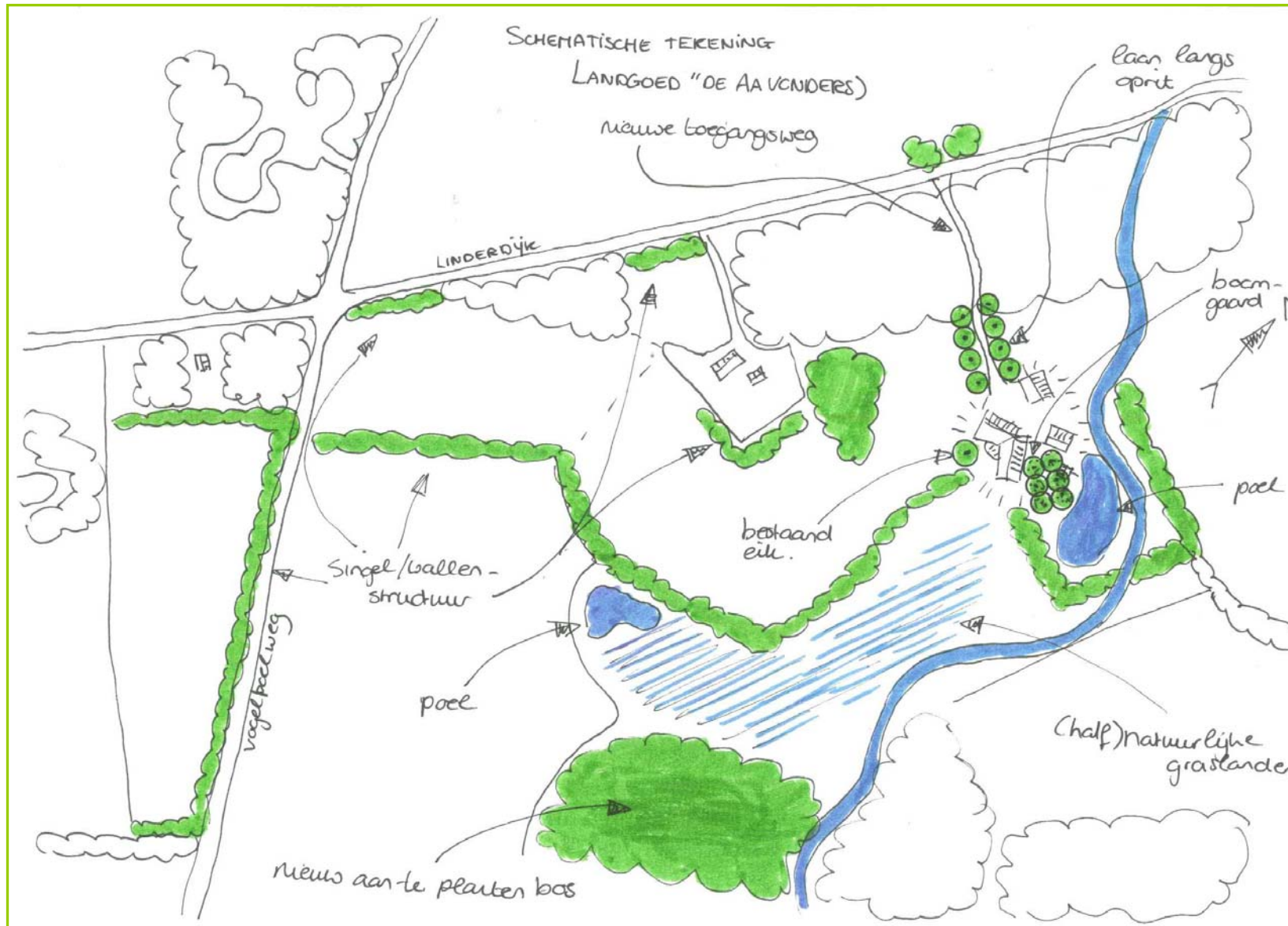
4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemers, R. & J. van Delft (red.) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS Leiden.
- Crombaghs, B., N. van den Berg & A. Goutbeek (2002). Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Natuurbalans/Limes Divergens, Nijmegen.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Halfweg, W. & N.J. Honingh (1994). Soortbeschermingsplan voor de Boomkikker (*Hyla arborea*) in Overijssel. Rapport Provincie Overijssel & Consultantschap NBLF, Zwolle.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Leest, A. van der, H. Stam & H. Wonink (2005). Grote Historische Atlas Overijssel. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden.(www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Overijssel (www.overijssel.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Stumpel, A.H.P. (1990). On hibernation sites in the tree frog *Hyla arborea*. Amphibia-Reptilia 11(3): 304-306.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: INRICHTINGSPLAN

Bron: F. Hartman

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;

Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten vogels met uitzondering van gedomesticeerde vogels;

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten amfibieën en reptielen;

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten vissen, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;

Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?

Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)

Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)

Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

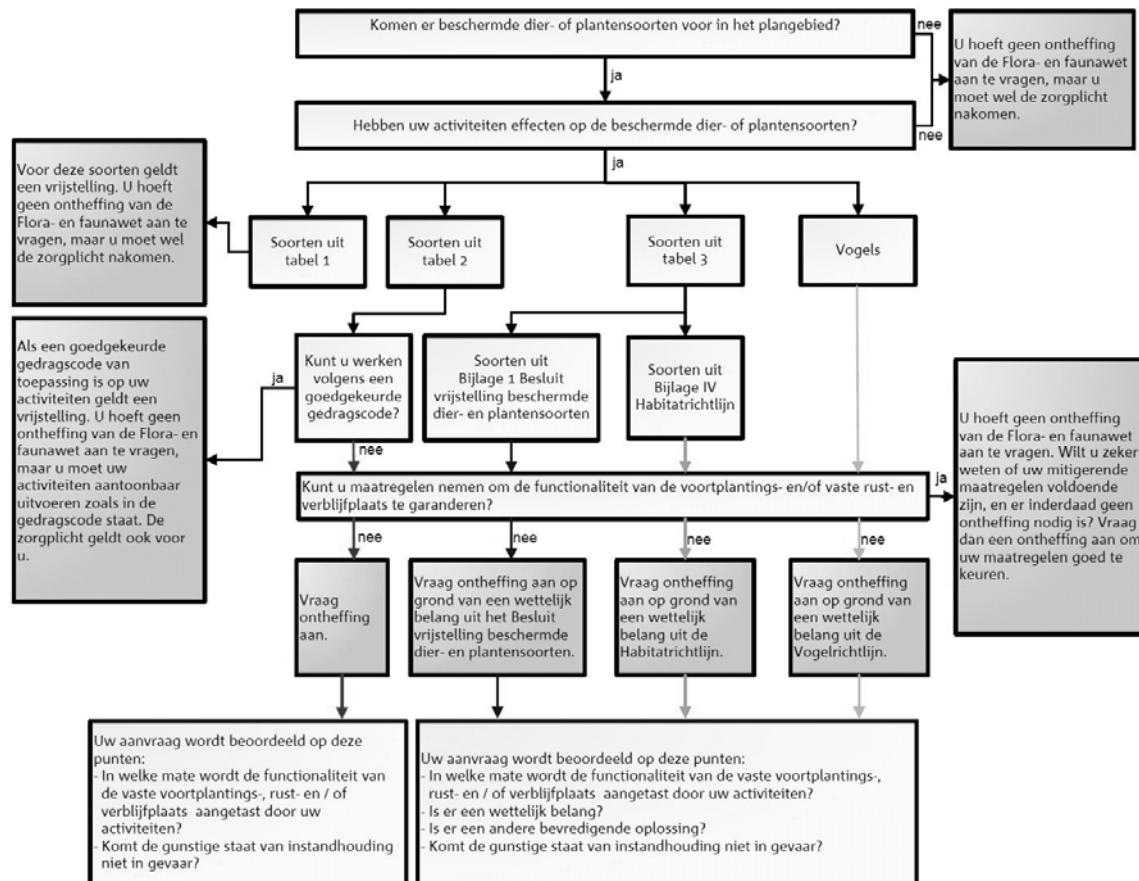
Bescherming van flora en fauna (b)

Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.